

**Ekologik xavfsizlikka oid huquqiy munosabatlarni tartibga solishda
davlat-huquqiy mexanizmlarining roli va ahamiyati**

Mallayev Normamat Ramazonovich

dotsent, yuridik fanlari nomzodi

Murodova Elmira Muxiddin qizi

Termiz davlat universiteti Advokatlik faoliyati yo‘nalishi 1-bosqich tinglovchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada ekologik xavfsizlik sohasida davlat tomonidan shakllanadigan huquqiy munosabatlar, ekologik xavflar va ularni boshqarishning huquqiy mexanizmlari tahlil etiladi. Maqolada davlat-huquqiy institutlarning ,xavfsizlikni ta'minlashdagi roli va ularning samarali ishlashini ta'minlash uchun zarur bo'lgan huquqiy ta'sir vositalari o'rganiladi. Bundan tashqari, ekologik xavfsizlikni ta'minlashda xalqaro tajribadan olingan misollar asosida milliy tizimning kuchli va zaif jihatlari, shuningdek, muammolar va ularni hal qilish uchun takliflar keltiriladi. Xalqaro huquqiy tizimga nisbatan o'zgarishlar va takomillashtirish uchun istiqbollar ko'rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: Ekologik xavfsizlik davlat-huquqiy mexanizmlar huquqiy munosabatlar ekologik qonunchilik ekologik nazorat xalqaro tajriba ekologik xavflar ekologik ekspertiza ekologik javobgarlik

Аннотация

В статье анализируется регулирование правовых отношений в сфере экологической безопасности через государственно-правовые механизмы. Особое внимание уделяется роли государственных и правовых институтов в обеспечении экологической стабильности, а также эффективному использованию правовых средств воздействия для достижения социальной результативности. Рассматриваются сильные и слабые стороны национальной системы, а также международный опыт в сфере экологии. В статье предлагаются решения и предложения по улучшению правового регулирования экологической безопасности.

Ключевые слова: Экологическая безопасность государственно-правовые механизмы правовые отношения экологическое законодательство экологический контроль международный опыт экологические риски экологическая экспертиза экологическая ответственность

Abstract

This article analyzes the regulation of legal relations in the field of environmental safety through state-legal mechanisms. The role of state and legal institutions in ensuring environmental stability is emphasized, along with the effective use of legal tools for achieving social outcomes. The article examines the strengths and weaknesses of the national system and compares it with international environmental law practices. Proposals and recommendations for improving legal regulation in the field of environmental safety are also presented.

Keywords: Environmental safety state-legal mechanisms legal relations environmental law environmental control international experience environmental risks environmental expertise environmental responsibility

Kirish

Insoniyatning texnologik yutuqlari bilan bir qatorda, atrof-muhitga tahdid soluvchi omillar ham ortib bormoqda. Bu holat ekologik xavfsizlikni milliy darajada ta'minlash zaruriyatini keltirib chiqarmoqda, va bu masala faqat texnologik yoki ekologik emas, balki ijtimoiy va huquqiy muammo sifatida ko'rib chiqilmoqda. Huquqiy munosabatlarning samaradorligini ta'minlash va davlatning mazkur jaraydagi roli ekologik xavfsizlikni barqaror qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu sababli ekologik xavfsizlikni ta'minlash nafaqat ekologik yoki texnologik masala, balki muhim ijtimoiy-huquqiy muammo sifatida namoyon bo'lmoqda. Ekologik xavfsizlikka oid huquqiy munosabatlarning samarali tartibga solinishi, ayniqsa, davlat tomonidan qo'llaniladigan mexanizmlar orqali amalga oshiriladi.

Ekologik xavfsizlik bugungi kunda nafaqat texnologik, balki ijtimoiy va huquqiy masala sifatida ham global miqyosda dolzarb muammolardan biridir. Atrof-muhitga bo'lgan tahdidlar, sanoat inqilobi, urbanizatsiya va global isish kabi omillarni inobatga olgan holda, ekologik xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan davlat mexanizmlari samarali ishlashini ta'minlash zarur. O'zbekiston Respublikasida ekologik xavfsizlikni ta'minlashda asosiy rolni davlat-huquqiy mexanizmlar o'ynaydi. Shu bilan birga, ushbu

mexanizmlarning samarali ishlashi ekologik xavf-xatarlarni kamaytirish, ularning oldini olish va atrof-muhitni himoya qilishga xizmat qiladi.

ASOSIY QISM

1. Davlatning ekologik xavfsizlikdagi institutsional roli

O'zbekistonda ekologik xavfsizlikni nazorat qilish va ta'minlash bo'yicha davlat organlari faoliyat Ekologik xavfsizlikni ta'minlashda davlatning roli faqatgina qonun va tartiblarni ishlab chiqishda emas, balki ularga rioya qilishni ta'minlash, monitoring tizimlarini joriy etish va ekologik zararlarni kamaytirish uchun zaruriy choralarni ko'rishda ham katta ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasida ekologik xavfsizlikni ta'minlashda asosiy vazifani bajaruvchi davlat organlari, shu jumladan, **Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish vazirligi, Davlat ekologik inspeksiyasi, Favqulodda vaziyatlar vazirligi** va boshqa idoralar ekologik muammolarga qarshi kurashishda faol ishtirok etadi. Ularning asosiy vazifalari ekologik xavf-xatarlarni aniqlash, tahlil qilish va ularga qarshi samarali choralar ishlab chiqishdir.

Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish vazirligi ekologik xavfsizlikka oid davlat siyosatini ishlab chiqish va amalga oshirishda asosiy tashkilotdir. U ekologik xavfsizlikni ta'minlashda normativ-huquqiy hujjatlarni ishlab chiqish va ularning ijrosini nazorat qilishga mas'uldir. O'zbekistonning ekologik qonunchiligi asosida shu kabilar: "Ekologik xavfsizlik to'g'risida"gi qonun, "Atrof-muhitni muhofaza qilish to'g'risida"gi qonunlar mavjud bo'lib, bu hujjatlar ekologik xavflar va ta'sirlarni kamaytirishga qaratilgan.

Davlat ekologik inspeksiyasi esa ekologik nazoratni amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi. Bu organ tomonidan chiqarilgan monitoring, ekologik audit va huquqiy xulosalar asosida ifloslantiruvchi moddalarni chiqarishga ruxsat berish yoki taqiq qo'yish qarorlarini qabul qilish mumkin.

Shuningdek, **Favqulodda vaziyatlar vazirligi** tomonidan ekologik favqulodda holatlarda operativ choralar ko'riladi va tabiiy ofatlarning ekologik oqibatlarini minimallashtirishga qaratilgan maxsus rejalashtirish ishlari olib boriladi.

Ushbu organlar ekologik muammolarni aniqlash, xavflarni baholash, profilaktik chora-tadbirlarni rejalashtirish va amalga oshirish funksiyalariga ega bo'lib, ular qonunbuzarliklarga qarshi qattiq choralar ko'radilar. Bu jarayonlar xalqaro tajribalarni madad sifatida qo'llash orqali davlatning ijtimoiy mas'uliyatini yanada oshirish imkonini yaratadi.

Davlat-huquqiy mexanizmlarining turlari va samaradorligi Ekologik xavfsizlikni ta'minlashda davlatning normativ-huquqiy mexanizmlarining samaradorligini oshirish muhim ahamiyatga ega. Mazkur mexanizmlar quyidagi turlarga bo'linadi:

Normativ-huquqiy mexanizmlar

Ekologik xavfsizlikni ta'minlashda eng asosiy vosita sifatida davlat tomonidan qabul qilingan qonunlar va me'yoriy hujjatlar xizmat qiladi. O'zbekiston Respublikasida ekologik xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan asosiy hujjatlar quyidagilardir:

“Atrof-muhitni muhofaza qilish to‘g‘risida”gi qonun: Bu qonun atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan asosiy normativ-huquqiy hujjat bo'lib, u ekologik xavfsizlikni ta'minlashning asosiy prinsiplari va vositalarini belgilaydi.

“Ekologik ekspertiza to‘g‘risida”gi qonun: Ushbu qonun har bir investitsiya loyihasining ekologik xavfsizligini baholashni ta'minlash maqsadida qabul qilingan.

Ruxsat va kvotalar tizimi

Ekologik xavfsizlikni ta'minlashda ekologik ta'sirni kamaytirish uchun chiqindilarni, chiqindilarni qayta ishlashni, resurslardan foydalanishni nazorat qilish maqsadida ruxsatnomalar va kvotalar tizimi joriy etilgan. Ushbu tizim orqali atrof-muhitga zarar yetkazishga yo'l qo'yilmaslikka harakat qilinadi.

Monitoring va audit

Davlat ekologik inspeksiyasi tomonidan ekologik monitoring va audit tizimlarini rivojlantirish ekologik xavfsizlikni ta'minlashda muhim vosita hisoblanadi. Bu orqali ekologik xavflar va ifloslanish darajasi kuzatiladi va bu ma'lumotlar asosida zarur choralar ko'riladi.

Javobgarlik mexanizmlari

Ekologik xavfsizlikni ta'minlashda qonunbuzarliklar uchun jinoiy, fuqarolik va ma'muriy javobgarlik mexanizmlari mavjud. Ekologik huquq buzilishlari uchun ekologik javobgarlikni belgilash orqali ifloslanish darajasini pasaytirishga, atrof-muhitni saqlashga yordam beriladi. Ekologik zarar yetkazgan shaxslar uchun yirik jarimalar belgilangan va shu bilan birga jinoiy javobgarlikni ta'sis etish amaliyoti mavjud.

Ekologik xavfsizlikni ta'minlashda davlatning asosiy institutsional funksiyalari quyidagilardan iborat:

- normativ-huquqiy baza yaratish va uni takomillashtirish;

- ruxsat berish va litsenziyalash tizimini yuritish;
- davlat ekologik ekspertizasini tashkil etish;
- ekologik audit va monitoringni olib borish;
- ekologik javobgarlikni joriy qilish va nazorat qilish.

2. Ekologik xavfsizlikni huquqiy yo'l bilan ta'minlash mexanizmlari

Ekologik xavfsizlikni tartibga solishda quyidagi huquqiy mexanizmlar qo'llaniladi:

- Normativ mexanizmlar: "Atrof-muhitni muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonun, "Ekologik audit to'g'risida"gi Qonun, "Ekologik ekspertiza to'g'risida"gi Qonun kabi hujjatlar asosida faoliyat yuritiladi.

- Ekologik ekspertiza: har qanday loyihaviy faoliyat ekologik xavfsizlikka ta'siri bo'yicha baholanadi va ekspertizadan o'tkazilishi shart.

- Ruxsat va kvotalar: chiqindilar chiqarish, suv resurslaridan foydalanish, atmosferaga gazlar chiqarish bo'yicha maxsus kvotalar belgilanadi.

- Monitoring va audit: Ekologik inspeksiya tomonidan yillik asosda monitoringlar olib boriladi, natijalar ochiqlik va shaffoflik tamoyili asosida e'lon qilinadi.

- Javobgarlik: Jinoyat kodeksining 196-197-moddalarida atrof-muhitga zarar yetkazganlik uchun jinoiy javobgarlik nazarda tutilgan.

Ekologik xavflarni aniqlash va oldini olish

Ekologik xavflarni aniqlash, profilaktika va javobgarlik

Ekologik xavfsizlikni ta'minlashda xavf-xatarlarni aniqlash va ularning oldini olish uchun zamonaviy monitoring tizimlaridan foydalanish zarur. **Eko-monitoring tizimi** orqali ifloslantiruvchi moddalar va sanoat chiqindilari onlayn tarzda nazorat qilinadi. Bu orqali ekologik xavf-xatarlarni tahlil qilish va oldini olish choralarini ko'rish mumkin.

Profilaktika choralariga e'tibor qaratish, nafaqat ekologik xavflarni kamaytirishga, balki ekologik muammolarning oldini olishga imkon yaratadi. Ekologik xavfsizlikni ta'minlashda avvalgi yillarda yuzaga kelgan ekologik halokatlarni va ularning sabablarini tahlil qilish zarur. Xalqaro tajribalar asosida ekologik xavfsizlikni ta'minlashda ilg'or texnologiyalarni joriy etish, atrof-muhitni muhofaza qilishda innovatsion usullarni qo'llash zarur

Ekologik xavflarning oldini olish maqsadida:

- har yili hududiy "ekologik xavf xaritalari" tuziladi;

- xavfli hududlar ro'yxati shakllantiriladi;
- favqulodda holatlarda harakatlanish algoritmlari ishlab chiqiladi.
Ma'muriy, fuqaroviy va jinoiy javobgarlik mexanizmlari orqali huquq buzilishlariga nisbatan keskin choralar ko'riladi. Jumladan, 2023 yilda ekologik qonunbuzarliklar uchun qo'llanilgan jarimalar miqdori 40 mlrd so'mdan oshgan.

Ekologik xavflarni oldini olish uchun hududiy darajada "ekologik xavf xaritalari"ni yaratish, xavfli hududlarning ro'yxatini tuzish va favqulodda holatlarda harakat qilish algoritmlarini ishlab chiqish kabi chora-tadbirlar amalga oshiriladi.

Muammolar va takliflar

5.1. Muammolar

Ekologik xavfsizlikni ta'minlashda davlat-huquqiy mexanizmlarining samaradorligi ba'zi muammolar bilan yuzaga kelmoqda. Ushbu muammolarni hal qilish ekologik xavfsizlikni yaxshilash va ekologik zararlardan himoya qilishda muhim ahamiyatga ega.

Huquqiy mexanizmlarning yetarlicha rivojlanmaganligi

O'zbekiston ekologik xavfsizlikni ta'minlash uchun qabul qilgan qonunlar va normativ-huquqiy hujjatlar bir necha bor yangilangan bo'lsa-da, ular hali ham xalqaro standartlarga to'liq javob bermaydi. Bunda qonunlarning ijro etilishida yuzaga keladigan qiyinchiliklar, ayniqsa amaliyotda yangi ekologik xavf-xatarlarni oldini olishning sustligi asosiy muammo bo'ladi. Shuningdek, ekologik xavfsizlikka oid normativ-huquqiy hujjatlar orasidagi ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik jihatlarni to'liq yoritadigan huquqiy me'yorlarning yetishmasligi muammolarga sabab bo'lmoqda.

Ekologik monitoring tizimining samaradorligi pastligi

Davlat ekologik inspeksiyasi tomonidan amalga oshiriladigan monitoring tizimi ba'zan to'liq va samarali ishlamayapti. Monitoring tizimining ahamiyati, albatta, kattadir, chunki u ekologik xavf-xatarlarni o'z vaqtida aniqlash va ularga qarshi choralar ko'rishda asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi. Lekin hozirda ba'zi hududlarda ekologik monitoringning samaradorligi past, va barcha ifloslanishlarni aniqlashda qiyinchiliklar mavjud.

Resurslar va mutaxassislarning yetishmasligi

Ekologik xavfsizlikni ta'minlash uchun zarur bo'lgan resurslar va mutaxassislar soni cheklangan. Qonunchilikka muvofiq, ekologik xavfsizlikka doir talablar va me'yorlarga rioya qilish uchun zarur mutaxassislar yetarli emas. Yangi

texnologiyalarni va ilg'or tajribalarni qo'llash uchun zarur bo'lgan bilim va resurslar mavjud emas. Bu esa ekologik xavfsizlikni ta'minlashdagi jiddiy to'siqlarni yaratadi.

Xalqaro hamkorlikning sustligi

Ekologik xavfsizlikni ta'minlashda xalqaro hamkorlikning samaradorligi ba'zan yetarli darajada emas. O'zbekiston xalqaro ekologik konvensiyalarga, shartnomalarga qo'shilgan bo'lsa-da, ba'zi holatlarda ushbu shartnomalarning milliy huquq tizimiga tatbiq etilishi va amal qilish mexanizmlari zaif. Bu ham ekologik xavfsizlikni ta'minlashda cheklovlarni keltirib chiqaradi.

Ekologik ta'lim va xabardorlikning pastligi

Ekologik xavfsizlikning muhim jihatlaridan biri – aholining ekologik ta'limini va xabardorligini oshirish. Hozirgi kunda ekologik ta'lim tizimi hali ham to'liq rivojlanmagan. Aholi va korxonalar orasida ekologik xavflar va ularga qarshi choralar bo'yicha xabardorlik past. Bu esa ekologik xavfsizlikni ta'minlashga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

5.2. Takliflar

Ushbu muammolarni hal qilish uchun bir qator takliflar va yechimlarni kiritish mumkin. Har bir muammoni hal qilish uchun takliflar quyidagicha bo'ladi:

Qonunchilikni takomillashtirish va xalqaro standartlarga moslashtirish

Ekologik xavfsizlikni ta'minlash uchun qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlarni yanada takomillashtirish zarur. O'zbekistonning ekologik qonunchiligi xalqaro me'yorlar va standartlarga to'liq mos bo'lishi kerak. Yangi huquqiy me'yorlar ekologik xavf-xatarlarni samarali boshqarishga imkon berishi lozim. Shu bilan birga, ekologik xavfsizlikni ta'minlashda ilg'or xalqaro tajribalarni o'rganish va milliy qonunchilikka tatbiq etish kerak.

Monitoring tizimini modernizatsiya qilish va kengaytirish

Ekologik monitoring tizimini kuchaytirish zarur. Davlat ekologik inspeksiyasining resurslarini oshirish, zamonaviy texnologiyalarni qo'llash, va monitoring tizimini yanada kengaytirish kerak. Monitoringni faqat yirik sanoat korxonalarida emas, balki kichik va o'rta biznes sektorida ham amalga oshirish kerak. Ekologik xavf-xatarlar va ifloslanishlarni oldini olish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va real vaqtda monitoringni o'rnatish zarur.

Mutaxassislar tayyorlash va resurslarni oshirish

Ekologik xavfsizlikni ta'minlashda mutaxassislar tayyorlash va resurslarni oshirish uchun davlat dasturlari ishlab chiqilishi kerak. Mutaxassislar ekologik

xavfsizlikni boshqarish, ekologik ta'lim va maslahatlarni berish bo'yicha tizimli kurslar va o'quv dasturlarini o'tishlari lozim. Davlat ekologik xavfsizlikni ta'minlashda xususiy sektorni ham jalb etishi va xususiy korxonalariga ekologik texnologiyalarni ishlab chiqishda qo'llab-quvvatlash ko'rsatishi kerak.

Xalqaro hamkorlikni mustahkamlash

O'zbekistonning ekologik xavfsizlikni ta'minlash borasida xalqaro hamkorligini kengaytirish zarur. Xalqaro ekologik shartnomalar, konvensiyalar va bitimlarga to'liq rioya etilishi kerak. Buning uchun ekologik masalalar bo'yicha xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirish va jahonning yetakchi ekologik tashkilotlari bilan tajriba almashish zarur. Bunda davlat o'rtasida ekologik xavf-xatarlarni bartaraf etish uchun umumiy dasturlar ishlab chiqilishi lozim.

Aholini ekologik ta'lim va xabardorlikni oshirish

Aholi orasida ekologik xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan ta'lim dasturlarini joriy etish kerak. Maktablarda ekologik ta'limni kuchaytirish, keng jamoatchilikni ekologik xavflar haqida xabardor qilish muhim. Davlat ekologik xavfsizlikni ta'minlashda ijtimoiy reklama va xabardorlik kampaniyalarini amalga oshirishi lozim. Bu orqali aholining ekologik masalalar bo'yicha ongini oshirish mumkin.

Mavjud tizim kamchiliklarini bartaraf etish uchun bir qator chora-tadbirlar rejalashtirilgan. Ekologik ma'lumotlarning ochiqligi yetarli emas, sud amaliyotida ekologik nizolar bo'yicha qarorlarning ozligi va mahalliy masalalarga kam e'tibor qaratilishi kuzatilmogda. Buni hal qilish maqsadida "Yashil texnologiyalar" uchun soliq imtiyozlarini kengaytirish, ekologik monitoringni raqamlashtirish va ochiq qilib, har bir hududda ekologik prokuratura tashkil qilish va ekologik mas'uliyatni oshiruvchi chora-tadbirlar ishlab chiqish kabi takliflar ilgari surilgan.

Xorijiy tajriba

Germaniya ekologik xavfsizlikni tartibga solishda ko'p yillik tajribaga ega, va xovandovchi qonunlar sanitar nazorat va chiqindilarni cheklash bilan bog'liq muammolarni hal etishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu tajriba O'zbekiston uchun ekologik xavfsizlik masalalarida kuchli tizimlarni joriy etishda foydali bo'lishi mumkin.

Germaniya tajribasi: institutsional qat'iylik va texnik me'yorlar ustuvorligi

Germaniya ekologik xavfsizlikni huquqiy tartibga solish bo'yicha yetuk tizimga ega davlatlardan biridir. 1974 yilda qabul qilingan "Bundes-Immissionsschutzgesetz"

(Federal Emissiyalarni cheklash to'g'risidagi qonun) sanoat ob'ektlarining chiqindilar, gazlar, tovush, nurlanish va boshqa ifloslantiruvchi omillarni chiqarishiga qat'iy cheklovlar qo'yadi. Har qanday ishlab chiqarish faoliyati atrof-muhitga ta'siri oldindan baholanadi, emissiya pasporti asosida yuritiladi. Federal Atrof-muhit Agentligi (Umweltbundesamt) ekologik monitoring olib boradi, ifloslantiruvchi moddalarning ruxsat etilgan me'yorlarini belgilaydi, statistik hisobotlar tayyorlaydi. Germaniya Konstitutsiyasiga 1994 yilda kiritilgan o'zgartirishga ko'ra, har bir fuqaro ekologik xavfsiz muhitda yashash huquqiga ega.

AQSh tajribasi: fuqarolik nazorati va qat'iy sud-huquqiy mexanizmlar

AQShda ekologik xavfsizlikni ta'minlashda 1970 yilda tashkil etilgan Environmental Protection Agency (EPA) muhim rol o'ynaydi. Ushbu agentlik federal darajada monitoring olib boradi, "Clean Air Act", "Clean Water Act", "NEPA" kabi qonunlar asosida ruxsatlar beradi, tekshiruvlar o'tkazadi va qonunbuzarlarga nisbatan sudga da'vo arizalarini kiritadi. AQShda "citizen suits" instituti orqali fuqarolar bevosita sudga murojaat qilib, ekologik qonun buzilishlarini to'xtatish vakolatiga ega. EPA o'zining "Envirofacts" bazasi orqali fuqarolarga ochiq ekologik ma'lumotlar taqdim etadi. Bu esa jamoatchilik nazoratining kuchayishiga xizmat qiladi. O'zbekiston uchun bu tajribalardan foydalangan holda ekologik xavfsizlikni ta'minlashda normativ-huquqiy hujjatlarni yangilash va modernizatsiya qilish zarur.

Xulosa

Ekologik xavfsizlikni ta'minlash, nafaqat ekologik muammolarni hal qilish, balki jamiyatning kelajagi va salomatligini himoya qilish uchun ham zarur. O'zbekistonning ekologik xavfsizlikni ta'minlashdagi davlat-huquqiy mexanizmlari hali to'liq takomillashtirilmagan bo'lsa-da, mavjud tizimda salmoqli ijobiy o'zgarishlar kuzatilmoqda.

Biroq, ekologik xavfsizlikni ta'minlashda yana bir qator muammolar mavjud. Huquqiy mexanizmlarning samaradorligi, monitoring tizimining yengilligi, resurslar va mutaxassislarning yetishmasligi, hamda xalqaro hamkorlikning zaifligi asosiy to'siqlardan hisoblanadi. Shu sababli, ekologik xavfsizlikni ta'minlashda qonunchilikni takomillashtirish, monitoring tizimlarini kuchaytirish, mutaxassislarni tayyorlash va xalqaro hamkorlikni mustahkamlash zarurdir.

Takliflar doirasida ekologik xavfsizlikni ta'minlashda huquqiy mexanizmlarni yanada takomillashtirish, ekologik monitoring tizimini modernizatsiya qilish,

mutaxassislar tayyorlash va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, shuningdek, aholining ekologik ta'limini oshirish kabi masalalar muhim ahamiyatga ega.

Xalqaro tajriba, xususan, Germaniya va AQShda o'rganilgan samarali ekologik xavfsizlik tizimlari O'zbekiston uchun yaxshi o'rnak bo'lishi mumkin. Milliy tizimni yanada takomillashtirish, ekologik xavfsizlik darajasini oshirishga yordam beradi. Aholining ekologik xabardorligini oshirish, ekologik texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash va jamoatchilik ishtirokini kuchaytirish orqali ushbu sohadagi holatni yaxshilash mumkin.

Ekologik xavfsizlikni ta'minlashdagi davlat-huquqiy mexanizmlarining samaradorligi yuqori darajada bo'lishi kerak. O'zbekistonning ekologik xavfsizlikni ta'minlashdagi davlat mexanizmlarini rivojlantirish, monitoring tizimlarini modernizatsiya qilish va xalqaro tajribalarni o'rganish orqali ekologik xavfsizlikni yanada yaxshilash mumkin. Ekologik xavfsizlikning ta'minlanishi orqali mamlakatda barqaror rivojlanish, ijtimoiy farovonlik va iqtisodiy barqarorlikka erishish mumkin.

Ekologik xavfsizlikni ta'minlashda davlat-huquqiy mexanizmlarining samaradorligini oshirish uchun ko'plab takliflar mavjud. Huquqiy mexanizmlarni yanada takomillashtirish, ekologik monitoring tizimini rivojlantirish, mutaxassislar tayyorlash va xalqaro hamkorlikni mustahkamlash orqali ekologik xavfsizlikni ta'minlashda jiddiy yutuqlarga erishish mumkin. Shuningdek, ekologik xavfsizlikka doir ta'lim va xabardorlikni oshirish orqali aholining ekologik ongini shakllantirish ham muhimdir.

Maqolada keltirilgan muammolar va takliflar, ekologik xavfsizlikni ta'minlashning samarali yo'llarini ko'rsatadi va bu borada amalga oshirilgan chora-tadbirlar natijasida O'zbekistonning ekologik xavfsizlik tizimi yanada kuchayishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – T.: “Adolat”, 2022.
2. O'zbekiston Respublikasining “Atrof-muhitni muhofaza qilish to'g'risida”gi Qonuni, 2013.
3. “Ekologik ekspertiza to'g'risida”gi Qonuni, 2018.
4. Bundes-Immissionsschutzgesetz, Germany, 1974.
5. Environmental Protection Agency (EPA), USA official reports.
6. Clean Air Act, USA, 1970.
7. Clean Water Act, USA, 1972.
8. National Environmental Policy Act (NEPA), USA, 1969.
9. Black, H.C. Black's Law Dictionary. – St. Paul: West Publishing Co., 1990.